

Література:

1. Голов С.Ф. Управлінський облік. Підручник. – К.: Лібра, 2003. – 704 с.
2. Друри К. Управленческий учёт для бизнес-решений: Учебник / Пер. с англ. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 655 с. – (Серия "Зарубежный учебник").
3. Карпова Т.П. Управленческий учёт: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 350 с.
4. Хоуп, Джереми. За гранью бюджетирования. Как руководителям вырваться из ловушки ежегодных планов / Джереми Хоуп, Робин Фрейзер; пер. с англ. Р.В. Кашеева. – Москва: Вершина, 2007. – 272 с.: ил., табл.

*Антоніна Фаріон, аспірант
ДВНЗ “Київський національний економічний університет
імені В.Гетьмана”
м.Тернопіль, Україна*

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ – ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В Україні відбувається процес становлення ринкової економіки при одночасній інтеграції у глобальний економічний простір. На цьому етапі розвитку національна економіка є вразливою до дії зовнішніх і внутрішніх загроз. Суттєвий вплив на економічну безпеку суб'єктів господарювання та держави здійснює облік як інформаційна система.

Економічна безпека підприємств в конкурентному середовищі залежить від багатьох факторів, основними серед яких слід виокремити – бюджетний устрій в країні та бюджетний процес. Через бюджетний механізм здійснюються вплив на інші сфери економічної безпеки, зокрема фінансову та соціальну.

Проблеми економічної безпеки висвітлені у працях таких вітчизняних науковців О. Власика, А. Гальчинського, В. Геєця, Д. Ковальва, В. Сенчагова, В. Тамбовцева та інші.

Об'єктивними передумовами виникнення поняття “економічна безпека” є:

- різні рівні та типи економічного розвитку країн, регіонів, суб'єктів підприємницької діяльності;
- обмеженість економічних ресурсів;
- недосконалість ринкових механізмів.

Економічна безпека держави є підсистемою національної економічної безпеки. За рівнем економічної безпеки можна виділити міжнародну та національну складові. Національна, в свою чергу, складається із економічної безпеки держави, регіону та приватного сектора. Структура економічної безпеки показана на рис. 1.

Основними факторами, які впливають на економічну безпеку держави можна виділити:

- раціональне використання ресурсів суспільства;
- забезпечення стабільного розвитку вітчизняної економіки;
- підтримання конкурентоспроможності економіки на світовому ринку;
- забезпечення соціальних цілей розвитку суспільства;
- забезпечення політичної стабільності.

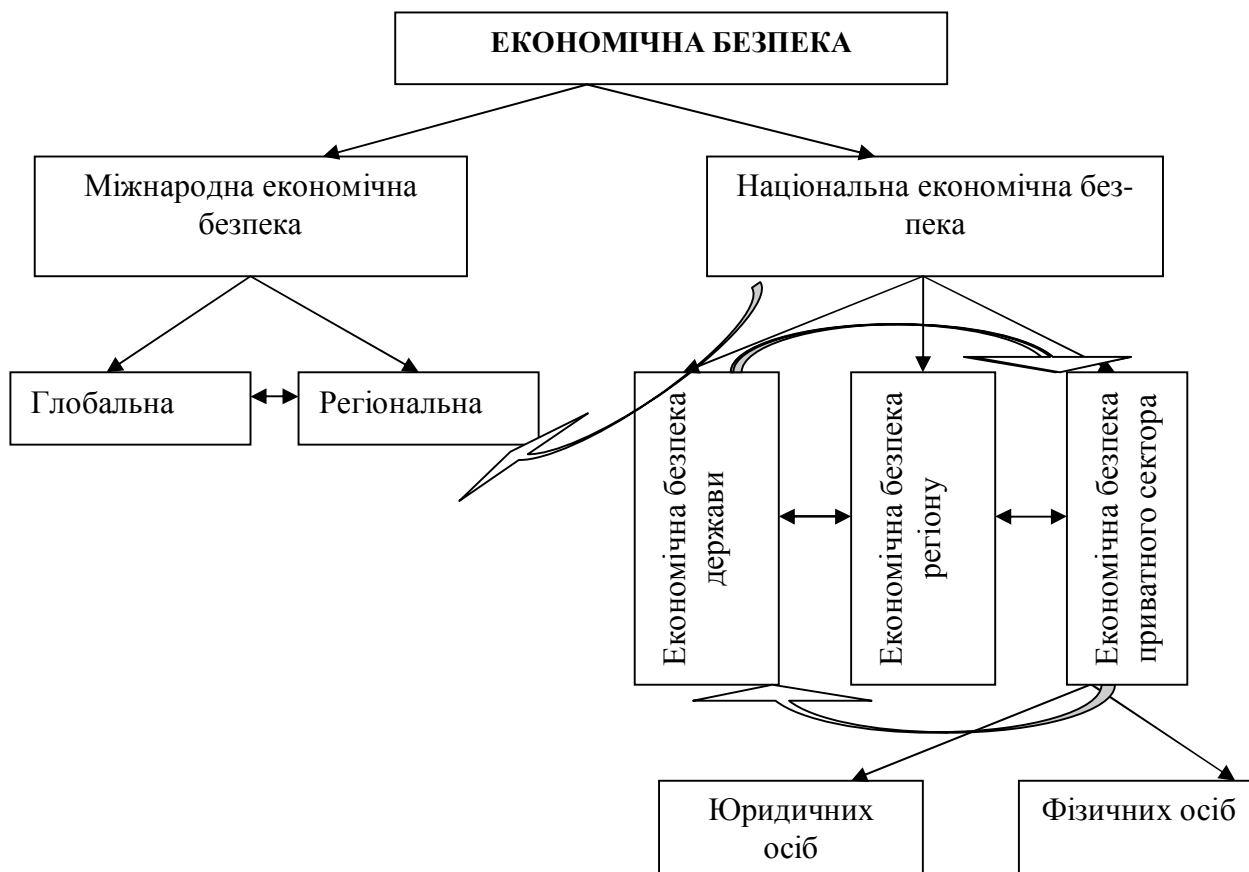

Рис. 1 Структура економічної безпеки

Важливу роль при цьому відіграє формування видатків місцевих бюджетів.

Усі видатки, що здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів, у тому числі трансфертів з Державного бюджету України можна поділити на дві групи:

1. делеговані-видатки, які визначаються функціями держави та можуть бути передані до виконання Автономної Республіки Крим та місцевому самоврядуванню з метою забезпечення найбільш ефективного їх використання на основі принципу субсидіарності (наближеності до кінцевого споживача послуг);
2. власні-видатки на реалізацію прав та обов'язків Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування, які мають місцевий характер.

З метою розмежування усіх видатків між місцевими бюджетами вони поділяються на три групи:

- 1) видатки на фінансування бюджетних установ та заходів, які забезпечують необхідне першочергове надання соціальних послуг гарантованих державою і розташовані ближче до споживачів – здійснюються з бюджетів сіл, селищ, міст та їх об'єднань;
- 2) видатки на фінансування бюджетних установ та заходів, які забезпечують надання основних соціальних послуг, гарантованих державою для всіх громадян України – здійснюються з бюджетів міст, республіканського автономної Республіки Крим, міст обласного значення та районних бюджетів;
- 3) видатки на фінансування бюджетних установ та заходів, які забезпечують гарантований державою соціальні послуги для окремих критерій громадян, або фінансування програм, потреба в яких існує в усіх районах України – здійснюється з бюджету.

Особливістю власних видатків місцевих бюджетів є те, що вони не враховуються при визнанні обсягів міжбюджетних трансфертів, а отже цілком фінансуються за рахунок власних доходів бюджетів місцевого самоврядування. До видатків місцевих бюджетів, що не враховуються при визначенні обсягу між бюджетних трансфертів належать видатки на: місцеву пожежну охорону; позашкільну освіту; соціальний захист та соціальне забезпечення: (програми місцевого значення стосовно дітей, молоді, жінок, сім'ї; місцеві програми соціального значення окремих категорій населення; програми соціального захисту малозабезпеченої категорії учнів професійно-технічних навчальних закладів); місцеві програми розвитку житлово-комунального господарства та благоустрою населених пунктів; культурно-мистецькі програми місцевого значення; програми підтримки кінематографії та засобів масової інформації місцевого значення; місцеві програми з розвитку фізичної культури і спорту; типове проектування, реставрація та охорону пам'яток архітектури місцевого значення; транспорт, дорожнє господарство (регулювання цін на послуги метрополітену за рішенням органів місцевого самоврядування; експлуатацію дорожньої системи місцевого значення (в тому числі роботи, що проводиться спеціалізованими монтажньо-експлуатаційними підрозділами); будівництво, рекон-

струкцію, ремонт та утримання доріг місцевого значення); заходи з організації рятування на водах; обслуговування боргу органів місцевого самоврядування; програми природоохоронних заходів місцевого значення; управління комунальним майном; регулювання земельних відносин; членські внески до асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільних об'єднань; інші програми, затверджені відповідною радою згідно із законом .

Структуру власних видатків бюджетів місцевого самоврядування України у 2009 році відображено у таблиці 1.

Таблиця №1

Обсяг та структура власних видатків бюджетів місцевого самоврядування України у 2009 рр.

Показники	2009	
	у сумі, млн. грн.	У %
Місцеву пожежну охорону	2206,1	7,97
Позашкільну освіту	2335,4	8,44
Соціальний захист та соціальне забезпечення: - програми місцевого значення стосовно дітей , молоді, жінок, сім'ї; - місцеві програми соціального значення окремих категорій населення; - програми соціального захисту малозабезпеченої категорії учнів професійно-технічних навчальних закладів;	13979,3	50,51
Місцеві програми розвитку житлово-комунального господарства та благоустрою населених пунктів;	1990,4	7,19
Культурно-мистецькі програми місцевого значення;	514,1	1,86
Програми підтримки кінематографії та засобів масової інформації місцевого значення	213,3	0,77
Місцеві програми з розвитку фізичної культури і спорту;	836,9	3,02
Транспорт, дорожнє господарство: - регулювання цін на послуги метрополітену за рішенням органів місцевого самоврядування; - експлуатацію дорожньої системи місцевого значення (в тому числі роботи, що проводиться спеціалізованими монтажньо-експлуатаційними підрозділами); - будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання доріг місцевого значення;	1719	6,21
Обслуговування боргу органів місцевого самоврядування;	490,1	1,77
Програми природоохоронних заходів місцевого значення;	47,3	0,17
Управління комунальним майном;	3345,4	12,09
Разом власних видатків	27677,3	100

Джерело розраховано автором за даними Комітету верховної ради з питань бюджету.

Саме тому вивчаючи економічну безпеку, слід вивчити частку доходів місцевих бюджетів, яка покривається власними надходженнями.

До власних доходів місцевих бюджетів належать:

- 1) місцеві податки і збори, що зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування;
- 2) плата за землю:
 - 100 відсотків плати за землю – для бюджетів міст Києва та Севастополя;
 - 75 відсотків плати за землю – для бюджетів Автономної Республіки Крим, міст республіканського та обласного значення;
 - 60 відсотків плати за землю – для бюджетів сіл, селищ, міст районного значення та їх об'єднань;
 - 25 відсотків плати за землю – для бюджетів областей;
 - 15 відсотків плати за землю – для бюджетів районів).
- 3) податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів у частині, що зараховується до відповідного бюджету (територіальні дорожні фонди спрямовують 310 % відсотків із суми цього податку на фінансування витрат, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, ремонт і утримання автомобільних доріг, 70 відсотків – до бюджетів місцевого самоврядування на ремонті і утримання вулиць у населених пунктах, що належать до комунальної власності і межують з автомобільними дорогами загального користування державного значення. Податок з власників водних транспортних засобів спрямовується до бюджетів місцевого самоврядування (місцевих бюджетів) за місцем реєстрації таких транспортних засобів);
- 4) надходження сум відсотків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами;
- 5) податок на промисел, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування;
- 6) надходження дивідендів, нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, що є у власності відповідної територіальної громади;
- 7) плата за забруднення навколишнього природного середовища у частині, що зараховується до відповідного бюджету;
- 8) кошти від відчуження майна, яке знаходиться у комунальній власності, в тому числі від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебуває у комунальній власності;
- 9) фіксований сільськогосподарський податок у частині, що зараховується до бюджетів місцевого самоврядування;

- 10) плата за оренду майнових комплексів, що знаходяться у комунальній власності;
- 11) надходження від місцевих грошово-речових лотерей;
- 12) плата за гарантії;
- 13) гранти та дарунки у вартісному обрахунку;
- 14) власні надходження бюджетних установ, що утримуються за рахунок коштів відповідного бюджету;
- 15) податок на прибуток підприємств комунальної власності;
- 16) платежі за спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення;
- 17) інші надходження, передбачені законом. [1]

Виходячи із вище викладеного місцеві органи влади могли б реально виконувати свої функції та вирішувати питання, пов'язані із фінансовою стратегією розвитку регіонів, необхідно розширити фінансову базу доходів територіальних громад за рахунок власних доходів. Важливим є забезпечення бюджетної безпеки, для цього необхідно:

- підтримувати процеси бюджетно-фінансової децентралізації;
- удосконалити існуючі механізми перерозподілу податкових платежів, що дозволить знизити регіональні розбіжності розподілу ресурсів;
- посилити роль податків на економічні ресурси за рахунок впровадження податку на нерухомість фізичних осіб;
- посилити роль власних доходів місцевого самоврядування і таким чином здійснити поступовий перехід від практики перерозподілу ресурсів, та активізації їх внутрішніх джерел.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: від 21. 06. 2001 № 2542-III / Верховна Рада України. – (Офіційний сайт Верховної Ради України). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2542-14>. – (Законодавча база).
2. Власик О. С. Актуальні проблеми економічної безпеки підприємства в Україні та шляхи їх розв'язання [Текст] // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – №1. – С.148-156.
3. Ковальов Д. Економічна безпека підприємств [Текст] / Д. Ковальов, Т. Сухорукова // Економіка України. – 1998. – №1. – С.48-52.
4. Кириленко О.П. Фінансова незалежність місцевого самоврядування [Текст] / О.П. Кириленко // Фінанси України. – 2001. -№1.- С.34-42.
5. Тамбовцев В.Л. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура, проблемы [Текст] В.Л. Тамбовцев// Вестник МГУ. – Сер.6. Экономика. – 1995. -№3. – С.3 -14.